

Vergaderjaar 1988–1989

21 209 (R 1373)

Bepalingen inzake de beëdiging en inhuldiging van de Koning (Wet beëdiging en inhuldiging van de Koning)

Nr. 3

MEMORIE VAN TOELICHTING

De Grondwet bepaalt in artikel 32 dat de Koning, nadat deze de uitoefening van het koninklijk gezag heeft aangevangen, zodra mogelijk beëdigd en ingehuldigd wordt in de hoofdstad Amsterdam in een openbare verenigde vergadering van de Staten-Generaal. De Koning zweert of belooft trouw aan de Grondwet en een getrouwe vervulling van zijn ambt. Op de wetgever rust de opdracht nadere regels te stellen.

Sedert de algehele grondwetsherziening van 1983 bevat de Grondwet niet meer het formulier van eed of belofte, die van de Koning wordt gevorderd. Artikel 32 volstaat met het noemen van de wezenlijke elementen van deze eed of belofte. Eveneens bevat de Grondwet niet langer een formulier voor de inhuldigingsverklaring, de zgn. «plechtige verklaring».

Ingevolge additioneel artikel XI blijven de formulieren voor de eed of belofte van de Koning en voor de inhuldigingsverklaring, zoals vastgesteld bij de artikelen 53 en 54 van de voorheen geldende Grondwet van kracht totdat daarvoor bij de wet een regeling zal zijn getroffen.

Ter voldoening aan de in artikel 32 opgenomen opdracht aan de wetgever om terzake van de beëdiging en de inhuldiging van de Koning nadere regels te stellen wordt dit voorstel van rijkswet bij de Staten-Generaal ingediend.

Formulier voor de eed of belofte van de Koning

Voor wat betreft de vaststelling van een nieuw formulier van de eed of belofte van de Koning hebben wij de tekst van het thans geldende formulier dat, enige meer onderschikte aanpassingen daargelaten, sedert de opstelling van de Grondwet van 1815 in gebruik is, als uitgangspunt genomen. Dit formulier, dat vanaf 1922 niet meer gewijzigd is, dateert van voor de totstandkoming van het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden (Stb. 1985, 453) in 1954. In dit formulier is derhalve geen rekening gehouden met de nieuwe rechtsorde die met het Statuut binnen het Koninkrijk werd gevestigd.

Wij menen dat, nu op de wetgever de opdracht rust opnieuw het

Het advies van de Raad van state van het Koninkrijk wordt niet openbaar gemaakt op grond van het bepaalde in artikel 25a, derde lid, onder b, van de Wet op de Raad van State.

formulier voor de eed of belofte van de Koning vast te stellen, de gelegenheid benut moet worden om de tekst van het formulier aan de door het Statuut gevestigde verhoudingen aan te passen.

In de eerste plaats menen wij dat het passend is dat de Koning, naast de eed of belofte van trouw aan de Grondwet tevens de eed of belofte van trouw aflegt aan het Statuut, als hoogste constitutionele regeling van het Koninkrijk.

Hoewel het Statuut daaromtrent, anders dan voor ministers en leden van het vertegenwoordigende lichaam in de landen geen uitdrukkelijke bepaling kent, spreekt het vanzelf dat bedoelde eed of belofte kan worden afgelegd, ook zonder dat daartoe een statutaire verplichting bestaat. In dit verband wijzen wij erop dat de formulieren voor de eden en beloften die de Gouverneur van de Nederlandse Antillen en de Gouverneur van Aruba bij hun ambtsaanvaarding afleggen eveneens, zonder dat het Statuut daartoe uitdrukkelijk verplicht, een eed of belofte van trouw aan het Statuut bevatten.

In de tweede plaats menen wij dat het in het licht van het Statuut gezien juister is dat de Koning zijn gelofte niet alleen aan het Nederlandse volk, waaronder sinds de totstandkoming van het Statuut moeilijk iets anders dan de bevolking van Nederland verstaan kan worden, aflegt, maar aan de volkeren van het Koninkrijk; de bevolkingen van de drie landen: Nederland, de Nederlandse Antillen en Aruba.

In de derde plaats is in de tweede volzin van het formulier «de onafhankelijkheid en het grondgebied van de Staat» gewijzigd in «de onafhankelijkheid en het grondgebied van het Koninkrijk».

Naast bovenvermelde met het Statuut samenhangende voorgestelde wijzigingen in het formulier stellen wij nog enige wijzigingen voor. In de tweede volzin van het formulier is de term «onderdanen» vervangen door «alle Nederlanders en alle ingezetenen». Hiermee wordt tot uitdrukking gebracht dat de gelofte van de Koning zich niet alleen richt op degenen, die het Nederlanderschap bezitten, doch ook op andere ingezetenen die deel uitmaken van de samenlevingen van de landen van het Koninkrijk. Voorts zijn enige wijzigingen van ondergeschikte of redactionele aard aangebracht. Zo is in de tweede volzin voor de woorden «vrijheid» en «welvaart» de toevoeging «algemene en bijzondere» geschrapt, waardoor de formulering kernachtiger wordt.

De inhuldiging

Artikel 32 van de Grondwet noemt de inhuldiging slechts en geeft terzake geen nadere regeling. Het is de wetgever overgelaten aan de inhuldiging nader inhoud te geven.

Wij menen dat de, sinds de invoering van het koningschap gevestigde traditie van de inhuldiging van de nieuwe Koning door middel van het uitspreken van een plechtige inhuldigingsverklaring door de voorzitter van de verenigde vergadering van de Staten-Generaal en de beëdiging of bevestiging van die verklaring door de leden, voortgezet dient te worden.

Evenals wij dat hebben voorgesteld met betrekking tot het formulier van de eed of belofte van de Koning, menen wij dat ook het formulier voor de plechtige verklaring aangepast dient te worden aan de door het Statuut gevestigde verhoudingen in het Koninkrijk.

Ingevolge artikel 2 van het Statuut aanvaardt de nieuwe Koning de regering van het Koninkrijk en van elk der landen. In het voorgestelde formulier voor de eed of belofte van de Koning legt de Koning zijn gelofte af aan de volkeren van het Koninkrijk.

De inhuldiging na de beëdiging van de Koning geeft uitdrukking aan de verbondenheid van de Koning en de volkeren van het Koninkrijk, belichaamd in de parlementen van de landen. Aan deze gedachte is bij

de beëdiging van Koningin Beatrix en de daarop volgende inhuldigingsplechtigheid door Haar en door de voorzitter van de verenigde vergadering van de Staten-Generaal uitdrukking gegeven.¹

Nu op de wetgever de taak is gelegd opnieuw regelen ten aanzien van de inhuldiging te stellen, achten wij het passend en in overeenstemming met de geest van het Statuut voor het Koninkrijk, de betrokkenheid van de Staten van de Nederlandse Antillen en de Staten van Aruba bij de inhuldiging in het voorstel vast te leggen. Deze betrokkenheid dient, naar wij menen, zowel in de tekst van het formulier voor de plechtige verklaring als in de procedure van de inhuldigingsplechtigheid tot uitdrukking te worden gebracht.

Voorgesteld wordt dat de voorzitter van de verenigde vergadering de plechtige verklaring mede namens de Staten van de Nederlandse Antillen en de Staten van Aruba zal uitspreken. Het thans ingevolge additioneel artikel XI geldende formulier voor de plechtige verklaring is daaraan aangepast.

Voorts achten wij het juist om in de eerste volzin van het formulier, naast de Grondwet het Statuut te vermelden. In het formulier is de term «Kroon» vervangen door «Koningschap». Daarmee wordt aangesloten bij de sinds de grondwetsherziening van 1983 geldende terminologie. Met de term «Kroon» werd in artikel 54 van de voorheen geldende Grondwet het persoonlijk koningschap bedoeld. Het woord «Kroon» in die betekenis kan zonder bezwaar worden vervangen door de term «Koningschap».

Voor wat betreft de inhuldigingsplechtigheid in de verenigde vergadering van de Staten-Generaal wordt voorgeschreven dat de Staten van de Nederlandse Antillen en de Staten van Aruba elk één of meer gedelegeerden afvaardigen, die bij de inhuldiging aanwezig zijn. Bij het volgen van deze procedure hebben wij ons laten inspireren door de enigszins vergelijkbare procedure welke in artikel 17 van het Statuut is vastgelegd, daar waar dit artikel de mogelijkheid opent dat de Staten van de Nederlandse Antillen en/of de Staten van Aruba één of meer bijzondere gedelegeerden naar de Staten-Generaal voor de behandeling van voorstellen van rijkswet afvaardigen.

Wij menen dat op de hiervoor geschetste wijze de inhuldigingstraditie in de geest van het Statuut op nieuwe wijze inhoud kan worden gegeven. De inhuldigingsplechtigheid, op deze wijze vorm gegeven, symboliseert de verbondenheid van de Koning en de volkeren van het Koninkrijk alsook de verbondenheid van de landen, die onder één Kroon zijn verenigd.

De Minister-President,
Minister van Algemene Zaken,
R. F. M. Lubbers

De Minister van Binnenlandse Zaken,
C. P. van Dijk

De Minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken,
J. de Koning

¹ Handeling 1/2, 1979-1980, blz. 11 e.v.